

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI
RIVOJLANTIRISH QO‘MITASI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR
UNIVERSITETI

Hayvonlar fiziologiyasi, biokimyosi va
patologik fiziologiyasi” kafedrasining

**“YOSH FIZIOLOG,
BIOXIMIK OLIMLARNING
INNOVATSION TADQIQOTLARI
VA ISTIQBOLDAGI REJALARI”**

mavzusidagi

**RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
TO‘PLAMI**

Samarqand 2026

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI
VAZIRLIGI**

**VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISH
QO‘MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

**“Hayvonlar fiziologiyasi biokimyosi va patologik fiziologiyasi”
kafedrasining**

**“YOSH FIZIOLOG, BIOXIMIK OLIMLARNING INNOVATSION
TADQIQOTLARI VA ISTIQBOLDAGI REJALARI”**

mavzusidagi

**RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
10-11 aprel 2026-yil**

TO‘PLAMI

Samarqand – 2026

UDK: 619:636.92:577.160:616.

QUYONLAR A GIPOVITAMINOZINING DIAGNOSTIKASI

Mustaqil tadqiqotchi S.A.Aliyarov

Ilmiy rahbarlar

B.f.d., professor X.B.Yunusov

V.f.d., dotsent S.B.Eshburiyev

Annotatsiya. Ushbu maqolada vitaminlar yetishmovchiligi shu jumladan xo'jalikdagi quyonlarda A gipovitaminozining kechishi, ona quyonlar va ulardan tug'ilgan quyon bolalarining tana vazni, klink va gemotologik o'zgarishlar o'rganilgan. Ushbu tajribalarda quyonlar qonidagi glukoza, gemoglobin, karotin, umumiy oqsil, ishqoriy fosfataza, umumiy kalsiy va anorganik fosfor miqdorlarining o'zgarishi aniqlangan.

Аннотация. В статье изучено течение гиповитаминоза А у кроликов в хозяйстве, включая дефицит витаминов, массу тела, клинические и гематологические изменения у крольчих и их крольчат. В ходе этих экспериментов было обнаружено изменение уровня глюкозы, гемоглобина, каротина, общего белка, щелочной фосфатазы, общего кальция и неорганического фосфора в крови кроликов.

Abstract. The article examines the course of hypovitaminosis A in farm rabbits, including vitamin deficiency, body weight, clinical and hematological changes in rabbits and their cubs. During these experiments, changes in the levels of glucose, hemoglobin, carotene, total protein, alkaline phosphatase, total calcium and inorganic phosphorus in rabbit blood were detected.

Kalit so'zlar. Vitamin, gipovitaminoz, glukoza, gemoglobin, karotin, umumiy oqsil, ishqoriy fosfataza, umumiy kalsiy anorganik fosfor, probiotic, vitamin-premiks MAX-LAC, VITALAYT-V

Ключова слова: Витамин, гиповитаминоз, глюкоза, гемоглобин, каротин, общий белок, щелочная фосфатаза, общий кальций, неорганический фосфор, пробиотик, витаминно-минеральный премикс MAX-LAC, VITALAYT-V

Keywords: Vitamin, vitamin deficiency, glucose, hemoglobin, carotene, total protein, alkaline phosphatase, total calcium, inorganic phosphorus, probiotic, vitamin and mineral premix MAX-LAC, VITALAYT-V

Kirish. Mamlakatimizda chorvachilikning muhim sohalaridan hisoblangan quyonchilikni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida zotli quyonlar bosh soni ko'payib, mahsuldorligi va nasldorligi oshib bormoqda. Bu borada mamlakatimizda chorvachilik sohasi va uning tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha 2022-2026 yillarga mo'ljallangan davlat dasturda «Quyonchilik tarmog'ini yanada rivojlantirish, sifatli quyon go'shti iste'mol qilish darajasini ko'tarish hamda umumiy go'sht mahsulotlari hajmida uning ulushini oshirish nazarda tutilgan bo'lib, quyon

go'shtini etishtirish hajmini 100 tonnadan 23 ming tonnaga, aholi jon boshiga quyon go'shtini iste'mol qilish hajmini 3 kilogrammdan oshirishga erishish kabi muhim vazifalar belgilangan²», hamda “Chorvachilik Va Parrandachilikni Qo'llab-Quvvatlash, Sohada Yuqori Qo'shilgan Qiymat Yaratish Bo'yicha Qo'shimcha Chora-Tadbirlar To'g'risida” gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 30-yanvardagi “Yaylovlarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-15-sonli qarorlari muhim rol o'ynaydi. Hozirgi vaqtda mamalakatimizda turli zotli quyonlar yengil sanoat uchun mo'yna hamda aholining doimiy ravishda ortib borayotgan go'shtga bo'lgan talabini qondirish maqsadida sanoatlashgan xo'jaliklarda va shaxsiy yordamchi xo'jaliklar va xonadonlarda parvarishlanmoqda. Quyonlar orasida orasida vitaminlar almashinuvi buzilishlari, shu jumladan A vitamini yetishmovchiligi ko'p kuzatilmoqda. A gipovitaminozi oqibatida nimjon-hayotchanligi past bo'lgan quyonchalar tug'ilmoqda, aksariyat hollarda o'lik quyon bolalarining tug'ilish holatlari kuzatilmoqda. Ushbu kasallik oqibatida quyonchilik tarmog'ini yuqori sur'atda rivojlantirishi va aholini sifatli parhez bop quyon go'shti va mo'yna olishda katta qiyinchiliklar tug'dirmoqda. Quyonlarda uchraydigan A gipovitaminozi kasalligining sabablarini aniqlash, simptom va sindromlarini o'rganish asosida ushbu patologiyani erta diagnostika qilish muhim hisoblanadi.

Quyonlarda moddalar almashinuvi jarayonlari fermentlarning organik tarkibiga kiradigan vitaminlar katta ahamiyatga ega. Vitaminlar quyonlar uchun, ayniqsa, o'sayotgan davrida, sut berish davridagi va bo'g'ozlik davridagi quyonlar uchun zarurdir. A, D, E va B₁₂ vitaminlar erkak quyonlarga muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Har bir guruh vitaminlarning yetishmasligi hayvonlarning organizmiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va organizmda moddalar almashinuvi buzilishi jarayonlarga sabab bo'ladi. [1; 256-b., 2; 97-98-b.]

Quyonlar A gipovitaminozida rezistentlikning me'yordan past bo'lishi hamda urg'ochi hayvonlarning ko'payish xususiyatlarining pasayishiga sabab bo'ladi, shu bilan birga nafas olish va jinsiy organlar shilliq pardalari epiteliysining shoxlanishiga sabab bo'ladi. Bir bosh quyonning A vitaminiga bo'lgan talabi 1 kunda o'rtacha 2 mg ni tashkil qiladi. Quyonlar me'yorlashtirilmagan ratsionda A vitamin, asosan B guruhidagi vitaminlar yetishmasligi kuzatiladi [3; 23-b.]

Olimlarning fikricha A vitamini ko'pchilik qo'shimchalarga bo'lgan ehtiyoj bo'yicha eng sezgir vitamin hisoblanadi. A vitamini suyaklarning to'g'ri shakllanishi, o'sishi, energiya almashinuvi (glyukoza sintezi) va teri va tuyuq to'qimalarini yaxshi bo'lishi, shuningdek ko'rish uchun zarurdir. Hayvonlar yorug'likdan qorong'igacha moslashishga harakat qilganda, ko'rish funksiyasi ko'zda vizual binafsha rang bilan birlashtirilgan. Bu vitamanga eng yaxshi manba bu betta-karotin hisoblanadi, [4]

A vitamini reproduktiv jarayonlar va teri shakllanishi uchun asosiy muhim rol o'ynaydi. A vitaminining yetishmasligi (gipovitaminoz A) quyonlarda tug'ishning pasayishiga olib kelishi, tug'ma anormallik, abort, zaif quyonchalar tug'lishi mumkin. Shuningdek, u ko'z shox pardasi va kon'yunktivaning shikastlanishga olib kelishi mumkin. A Gipervitaminozda Bundan tashqari, u perinatal o'limga va gidrosefali kabi tug'ma nuqsonlarga olib kelishi mumkin. Benda o'simligi odatda A vitaminiga boy va granular bilan oziqlansa, gipervitaminoz A ga olib kelishi mumkin. [5]

Tadqiqot obyekti va metodi. Samarqand va viloyatining quyonchilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklari sharoitida boqilayotgan velikan va xikol zotli quyonlar, oziqa namunalari, qon namunalari, "VITALAYT-V" vitamin minerali premiksi, "MAX-LAC" probiotigi, boyitilgan granulalangan omuxta yem olingan. Ushbu tekshirishlar jarayonida quyonlar qonidagi gemotologik ko'rsatkichlarni "Ichki yuqumsiz kasalliklar" kafedrasiga qarashli *BIOBASE* gemotologik apparatida, biokimyoviy tekshirishlarni esa *RAYTO CHEMRY* biokimyoviy apparatida hamda "Hayvonlar anatomiyasi, gistologiyasi va patologik anatomiya" kafedrasiga qarashli gavda yorish xonasida patanotomik tekshirishlarni **Eviseksiya usulida** yorib ko'rilib, o'zgarishlar tahlil qilindi.

Quyonlar A gipovitaminozida klink belgilarni aniqlash maqsadida "Surxondaryo viloyati Qumqo'rg'on tumanining "Toyloq barakali quyonlari" quyonchilik fermer xo'jaligida saqlanayotgan velikan zotli 4 oylik ona quyonlardan 25 bosh va ulardan tug'ilgan 1 oylik quyon bolalaridan 30 boshi ajratib olinib umum qabul qilingan usullarda klink tekshirishlar o'tkazildi. Tekshirishlar quyonlarning 4 oylik yoshidan boshlanib, 20 kunda bir marta o'tkazilib 2 oy davom etdi.

Quyonlarni klinik tekshirishda tana harorati, bir daqiqadagi nafas va puls soni aniqlandi. Ushbu klinik ko'rsatkichlar me'yoriy ko'rsatkichlardan taqqoslab tahlil etildi. Klinik tekshirishlar uchun ajratib olingan quyonlar analoglar qoidasiga asosan tanlab olindi. Klinik tekshirishlar bilan quyonlarda ishtaha, umumiy holat, semizlik darajasi, teri va teri qoplamasi, shilliq pardalar holati o'rganildi.

"Toyloq Barakali Quyonlari" quyonchilik fermer xo'jaligidagi 25 bosh ona quyonlarni klink klink tekshirish natijalariga ko'ra, tekshirishlar boshida quyonlarni umumiy ko'rish usulida tekshirganda, ishtahaning pasayishi, kam harakatlanish, junlarning hurpayishi, yaltiroqlilikning pasayishi, qorin qismida paypaslash usuli bilan tekshirilganda ko'z shilliq pardalarining kuchsiz darajada oqarishi, quruqlashuvi, teri elastikligining pasayishi, bo'yin qismida burmalar paydo bo'lishi va qozg'oqlanganligi aniqlandi. Quyonlarning 8 boshida (30%) ishtahaning pasayishi, kam harakatlilik, semizlik darajasining o'rtadan past bo'lishi kuzatildi. 12 bosh (55%) da shilliq pardalarning oqarishi, ko'z shilliq pardasining quruqlashuvi, konyuktivit belgilari aniqlandi. 4 bosh quyon (20%) da terining quruqlashuvi, elastiklikning

pasayishi, qozg'oqlanishi, 2 bosh quyonda gastroenterit va bronxopnevmoniya belgilari aniqlandi.

Tekshirishlarning oxiriga kelib bu ko'rsatkichlar foizi dinamik ravishda oshib borishi xarakterli bo'ldi. Bu davrda ona quyonlar bo'g'ozlik davrining ikkinchi yarmiga to'g'ri kelgan bo'lib, 50-65 % da shilliq pardalarrangining oqarishi, semizlik darajasining pasayishi, tashqi ta'sirotlarga javob reaksiyasining pasayishi kuzatildi. Quyonlarning 10 boshida tana harorati, yurak urishi va nafas olish aniqlandi. Quyonlarda tana harorati tekshirishlar davomida o'rtacha $39,2 \pm 0,05^{\circ}\text{C}$ ni tashkil etdi. Bir daqiqadagi yurak urishi soni o'rtacha tekshirish boshida $136,5 \pm 5,8$ martani tashkil etib tekshirishlar oxirida o'rtacha $178,4 \pm 8,5$ martagacha oshishi kuzatildi. Bir daqiqadagi nafas soni mos holda o'rtacha $56,2 \pm 1,5$ martadan $62,8 \pm 2,3$ martagacha oshganligi aniqlandi.

Ona quyonlar organizmida bo'g'ozlik davrida klink ko'rsatkichlarni oshib borishi ularda modda almashinuvi darajasining pasayishidan dalolat berib, bunday quyonlardan tug'ilgan quyon bolalari ham nimjon bo'lib tug'ilishi adabiyot ma'lumotlarida ham keltirilgan (У.Т.Крилов 2024)

Ona quyonlarning klink ko'rsatkichlari. $M \pm m$ $n=10$
(4 oylik quyonlar)

1-jadval

Klink ko'rsatkichlar	Tekshirishlar vaqti		
	Tekshirishlar boshi	Tekshirishlar o'rtasi 20 kunlik	Tekshirishlar oxiri 40 kun
Tana harorati $^{\circ}\text{C}$	$38,4 \pm 0,04$	$39,2 \pm 0,05$	$39,5 \pm 0,06$
Yurak urishi soni 1 daqiqada	$136,5 \pm 5,8$	$158,4 \pm 4,9$	$178,6 \pm 6,4$
Nafas soni 1 daqiqada	$56,2 \pm 1,5$	$60,8 \pm 2,4$	$62,8 \pm 2,3$
Shilliq pardalar oqarishi	48%	50%	65%

“Toyloq barakali quyonlari” quyonchilik xo'jaligida tekshirilayotgan ona quyonlarning 25 boshdan 18 boshi tekshirishlar davomida urug'lanib tuqqanligi aniqlandi.

Yangi tuqqan quyonlardan jami 108 ta quyon bolasi tug'ilib, o'rtacha 6 boshdan quyon bolalari tug'ilganligi kuzatildi. Yangi tug'ilgan quyon bolalarining 10 boshida o'rtacha tana vazni 69,8 gr ni tashkil etdi. Bu ko'rsatkich me'yorlardan (80-100gr) 10,2 gr ga kamligini ko'rsatdi.

Bu holatni ona quyonlar bo'g'ozlik davrida ularni oziqa ratsionidagi hazmlanuvchi protein, karotin, kalsiy va fosforning etishmasliginatisida ona quyonlar organizmida gipovitaminozlar rivojlanishi bilan zohlash mumkin.

Quyion bolalarining tana vazni. (n=10)

2-jadval

Me'yor	Tug'ilgandagi tana vazni.(g)	1 oyligida (gr)	2 oyligida (gr)	3 oyligida (gr)
Me'yor	80-100	600-750	1400-2300	3200-4500
Og'irligi	69,8±3,2	581±4,43	1325±5,8	2856±7,8

Tekshirishlar davomida gipovitaminozlar bilan kasallangan quyionlardan tug'ilgan quyion bolalarining o'sish va rivojlanishi ham kechikadi. Quyion bolalarining 1 oyligida o'rtacha tana vazni o'rtacha 581±4,43 gr 2 oyligida 1325±5,8 gr va 3 oyligida 2856±7,8 gr ni tashkil etdi. Quyion bolalarining o'sishdan qolishi ular organizmiga ratsion orqali to'yimli moddalar, karotin va mineral moddalarning etishmasligi bilan bog'liq. Tekshirishlar oxirigacha jami tug'ilgan quyion bolalaridan 12 boshida (1 oylikkacha 5 bosh, 2 oylikkacha 7 bosh) o'lim qayd etildi. Bu ham quyion bolalarining gipotrofik holatda tug'ilib, kasalliklarga beriluvchan bo'lib qolganligidan dalolat beradi.

“Toyloq barakali quyionlari” quyionchilik xo'jaligidagi 4 oylik quyionlarda gematologik ko'rsatkichlar tahliliga ko'ra, gemoglobin miqdori tekshiruvning boshida o'rtacha 111,4 ±2,9g/l ni, 20-kuni 103,7±2,1 g/l ni tashkil etgan bo'lsa, keyingi 40-kuni o'rtacha 93,5±1,9g/l gacha kamayishi ($P<0,001$) xarakterli bo'ldi.

Qon zardobidagi umumiy oqsil miqdori quyionlar tekshiruvning boshida o'rtacha 54,53±1,38 g/l ni, 20- kuni 52,08±1,43 g/l ni tashkil etgan bo'lsa, bu keyingi 40- kuni 49,86±1,25 g/l gacha kamayishi ($P<0,01$) aniqlandi.

Quyionlar qonidagi glyukoza miqdori tekshiruvning boshida o'rtacha 3,68±0,160 mmol/l ni, 20-kunida 3,36±0,145 mmol/l ni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkichning 40-kunida o'rtacha 2,93±0,345 mmol/l gacha, qon plazmasidagi karotin miqdori tekshiruvning boshida 1,15±0,112 mkg/% ni, 20-kuni o'rtacha 0,95±0,24 mkg/%ni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 40-kunida o'rtacha 0,86±0,14 mkg/% gacha ($P<0,01$) kamayishi xarakterli bo'ldi.

D vitaminining kamayishi natijasida ishqoriy fosfataza fermenti faolligi oshishini inobatga olgan holda ishqoriy fosfataza fermenti faolligini aniqlandi va quyidagicha bo'ldi; tekshiruvning boshida o'rtacha 0,87±0,07 mmol/s.l.ni, 20-kuni o'rtacha 1,58±0,04 mmol/s.l.ni tashkil etgan bo'lsa 40-kuni o'rtacha 1,74±0,08 mmol/s.l. ga oshganligi ($P<0,01$) aniqlanadi (3.1.2.3-jadval).

Qon tarkibidagi kalsiy va fosfor miqdori quyidagicha o'zgardi. Tekshirishlarning boshida o'rtacha 2,19±0,112 mmol/s, 20-kuni o'rtacha 2,05±0,178 mmol/s.l.ni tashkil etgan bo'lsa, 40-kuni o'rtacha 1,78±0,54 mmol/s.l. ga kamayganligi ($P<0,01$) aniqlanadi. Fosfor miqdori tekshirishlarning boshida o'rtacha 1,01±0,040 mmol/s, 20-kuni o'rtacha 0,78±0,031 mmol/s.l.ni tashkil etgan bo'lsa, 40-kuni o'rtacha 0,69±0,047 mmol/s.l. gacha kamayganligi ($P<0,01$) aniqlanadi.

Patanatomik o'zgarishlar . Jigar gepatotsitlarida yog' distrofiyasi rivojlangan. Hujayralar shaklini o'zgartirib yumaloq, shishgan, yadrosi chetga surilgan, sitoplazmada yog'ning o'rni spirtida eriganligi uchun oq-silindrda ko'rinadi. Markaziy va sinusoid kapillyarlar qonga to'lgan-giperemiya holatida.

O'pkada alveolalar devorlari intersitsial shish va respirator kapilyarlarning giperemiyasidan qalinlashgan. Alveola devorlarida limfotsitlar, eritrotsitlar, alveola bo'shliqlarida erkin hujayralar ba'zi alveolalarda emfizema bo'lib, ular shishgan, shakli o'zgargan.

Buyraklarda egri kanalcha epiteliy hujayralari shishgan, hujayralar chegarasi farqlanmaydi, yadro ba'zi hujayralarda lizis holatida. Buyrak tomirlari kengaygan va qonga to'lgan.

Miokardda xarakterli o'zgarishlar aniqlanmadi. Ko'ndalang va to'g'ri joylashuv aniq rivojlanmagan, muskul tolalar shishgan, donador oqsil distrofiyasi ko'rinadi. **Ingichka ichak** shilli qavatlari shishgan, tomirlar giperemiyasi va mayda nuqtali qon quyilishlar. Ichakda kataral yallig'lanishlar borligi aniqlandi.

Quyonglar A gipovitaminozi etiologiyasida ratsiondagi karotinning kamligi, ichaklardan so'rilishning buzilishi, ichak mikroflorasining o'zgarishi, karotindan retinol sintezining buzilishi kabi faktorlar mavjudligini inobatga olib, profilaktika qilish uslub va vositalarni tanlash ularni quyonglar organizmiga ta'sirini o'rganish maqsadida tajribalar o'tkazish maqsad qilindi. Bunda quyonglarda gipovitaminolarning rivojlanishi asosan oshqozon ichak muhiti va mikrofloralar faoliyati bilan bog'liqligi inobatga olindi.

3-jadval

4 oylik quyonlarning gematologik ko'rsatkichlari (n=15), M±m.

Tekshiri shlar vaqti	Gemoglobin, g/l	Umumiy oqsil, g/l	Glyukoza, mmol/l	Karotin miqdori (plazma), mkg/%	Ishqoriy fosfataza fermenti faolligi, mmol/s.l.	Umumiy kalsiy, mmol/l	Anorganik fosfor, mmol/l
Me'yor	105-125	60-82	4,16-5,27	0,1-4,0	0,4-1,4	2,12-2,68	0,81-1,13
Tekshiris hlar boshida	111,4 ±2,9	54,53±1,38	3,68±0,160	1,15±0,112	0,87±0,07	2,19±0,112	1,01±0,040
Tekshiris hning 20- kuni	103,7±2,1	52,08±1,43	3,36±0,145	0,95±0,24	1,58±0,04	2,05±0,178	0,78±0,031
Tekshiris hning 40- kuni	93,5±1,9	49,86±1,25	2,93±0,345	0,86±0,14	1,74±0,08	1,78±0,54	0,69±0,047
P<	(P<0,001)	(P<0,01)	(P<0,001)	(P<0,01)	(P<0,05)	(P<0,01)	(P<0,01)

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hayitov R.H., Eshimov D.E. Hayvonlar patologik fiziologiyasi. Darslik. Samarqand, 2013. 256-b.
2. Hasanov M.M. Yog'da eruvchi vitaminlarning xossalari. Hayvonlar biokimyosi. Toshkent. 1996. 97-98-b.
3. Изотова Н.М. Гиповитаминоз А нутрий. диагностика, лечение, профилактика. Автореф. канд. вет. Наук. 2009. Персиановский. 23 с.
4. [Deborah A. McWilliams, M. Mental Disorders in Rabbits: Current and Future Perspectives.2001.10.20.]
5. Norboev, K. N., et al. "Effectiveness of Vitaprem and Probiotic Bio–3s in Group–Prophylaxis of Hens' Hypovitaminoses." *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding* 9.11 (2022): 308-314.
6. Karshiev U. T., Eshburiev S. B., Yusupova Z. M. Etiopathogenesis of calcium–phosphorus metabolism in rabbits //International Journal of Current Science Research and Review. – 2022. – T. 5. – №. 11. – С. 4194-4198.
7. Karshiev U. T., Eshburiev S. B., Effectiveness of probiotics in preventing disorders of calcium-phosphorus metabolism in rabbits
Proceedings of International Educators Conference2025

UDK:619:636.5:616.9

RESPUBLIKAMIZNING ISSIQ IQLIM SHAROITIDA PARRANDALARNING NYUKASL KASALLIGINI EPIZOOTOLOGIK MONITORINGI

Fayzullayev Ikromjon Alisherovich – mustaqil tadqiqotchi

Ruzikulov Raxmatullo Fayzullayevich -v.f.n., professor v.b

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'rganilgan epizootologik ma'lumotlarga ko'ra, parrandalarning Nyukasl kasalligi parrandachilik xo'jaliklari uchun xavf tug'diradigan eng muhim kasallikdir. Shu sababli, parrandalarning sog'ligini ta'minlash Nyukasl kasalligining tarqalishi bilan bog'liq muammolarni bartaraf etish uchun parrandachilik xo'jaliklarida bioxavfsizlik talablariga rioya qilish, Nyukasl kasalligi virusining aylanishi va tarqalishini monitoring qilish, ushbu kasallikning Respublikamizning issiq iqlim sharoitida, o'z vaqtida diagnostika va profilaktika chora-tadbirlarini olib borish epizootologik barqarorlikni ta'minlash ularning tahlil natijalari bo'yicha ma'lumotlar keltirilgan.

Аннотация. Согласно эпидемиологическим данным, изученным в данной статье, болезнь Ньюкасла является наиболее важным заболеванием, представляющим угрозу для птицеводческих хозяйств. Поэтому для

№	MUNDARIJA	Bet
1	Yunusov X.B., Muxammadiyeva Sh.X., Taylakov T.I.- Qoramollarda monieziozning oraliq xo‘jayinlari va ularning tarqalish xususiyatlari.	3
2	Ruzikulov R.F.- Kolibakterioz va salmonellyozga qarshi emlangan qorako‘l qo‘zilarining immunologik holati	7
3	Карабаев А.Г., Ким Д.В. - Изменения реактивности гормональной регуляции репродуктивной системы в поздном постреанимационном периоде	12
4	Самиева Г.У., Абдирашидова Г.А.- Барьерная дисфункции эпителия и матриксного ремоделирования в патогенезе полипозного риносинусита	17
5	Карабаев А.Г., Ким Д.В. - Изменения гормональной оси регуляции репродуктивной системы в раннем постреанимационном периоде	23
6	Kuziyev M.S., Saidxonova Y.X.- Kulirang-oq nuqtali va oq rangli sesarkalarning morfologik va mahsuldorlik xususiyatlarining qiyosiy tahlili	29
7	Мирсаидова Р.Р., Рузикулов Р.Ф.- Морфометрическая характеристика ширины таза у кур и её влияние на яйценоскость	33
8	Ibragimova F.D., Xalilova M.I.- Ayrim biostimulyatorlarni tovuqlarning fiziologik holatiga ta’siri	38
9	Aliyarov S.A., Yunusov X.B., Eshburiyev S.B.- Quyonlar A gipovitaminozining profilaktikasi	43
10	Aliyarov S.A., Yunusov X.B., Eshburiyev S.B.- Quyonlar A gipovitaminozining diagnostikasi	51
11	Fayzullayev I.A., Ruzikulov R.F.- Respublikamizning issiq iqlim sharoitida parrandalarning Nyukasl kasalligini epizootologik monitoringi	58
12	Hamrayev A. S.,Eshtemirova M.I.Ubaydullayeva G.B.- Vitamin va mikroelement yetishmovchiligining biokimyoviy oqibatlar.	64
13	Abduraxmonova Z.T., Ruzikulov R.F.- Parandalarning salmonellyozini oldini olishda mahalliy immunitetning o‘rni	69
14	Абдуллаев Ш.М., Мирсаидова Р.Р. Рузикулов Р.Ф.- Инновационные подходы к иммунопрофилактике в промышленном птицеводстве	75
15	Fayzullayev I.A.- Parrandalarning nyukasl kasalligi bo‘yicha ilmiy ma’lumotlar	80
16	Bazarov A.X., Bazarov X.K., Abduraximova M.X., Qaxramonov S.M.- Hayvonlarning reproduktiv buzulishlarida pseudomonas aeruginosaning roli	86
17	Tolibayev I.M., Eshimov D., Toshmurodov D.S.- Permasol– 500 mineralidan mahalliy quyonlar qonining biokimyoviy ko‘rsatkichlarini yaxshilashda foydalanish.	90
18	Hayitova B.A., O‘ktamov D.B., Sharapov R.B.- Parrandalar qonida vitamin f dinamikasi va uni miuqobillashtirish	95